

Geanonimiseerde versie

Vertaling

C-645/20 - 1

Zaak C-645/20

Verzoek om een prejudiciële beslissing

Datum van indiening:

1 december 2020

Verwijzende rechter:

Cour de cassation (Frankrijk)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

18 november 2020

Verzoekers:

VA

ZA

Verweerster:

TP

[OMISSIS]

ARREST VAN DE COUR DE CASSATION, EERSTE CIVIELE KAMER,

VAN 18 NOVEMBER 2020

1°/ VA [OMISSIS] [persoonlijke gegevens]

2°/ ZA [OMISSIS] [persoonlijke gegevens]

hebben tegen het op 21 februari 2019 door de cour d'appel de Versailles (rechter in tweede aanleg Versailles, Frankrijk), 14e kamer, gewezen arrest cassatieberoep nr. Y 19-15.438 ingesteld in het kader van het geding tussen hen en TP [OMISSIS] [persoonlijke gegevens], verweerster in cassatie.

Ter ondersteuning van hun cassatieberoep voeren verzoekers een enkel cassatiemiddel aan, dat als bijlage bij het onderhavige arrest is gevoegd.

[OMISSIS]

[OMISSIS] [Or. 2] [OMISSIS]

[OMISSIS]

[overwegingen met betrekking tot de procedure en de rechtsprekende formatie]

Feiten en procedure

- 1 Volgens het bestreden arrest [OMISSIS] is XA, die de Franse nationaliteit bezit, overleden in Frankrijk [OMISSIS], waarbij hij zijn echtgenote, TP, en zijn drie uit een eerste huwelijk geboren kinderen, YA, ZA en VA (hierna: „erfgenamen A”), als erfgenamen bij versterf heeft achtergelaten.
- 2 Met het oog op de aanstelling van een gevolmachtigde voor de nalatenschap is TP door de erfgenamen A voor de president van een rechter in eerste aanleg, zetelend in kort geding, gebracht. Zij voerden daarbij aan dat de Franse gerechten op grond van artikel 4 van verordening (EU) nr. 650/2012 van het Europees Parlement en de Raad van 4 juli 2012 betreffende de bevoegdheid, het toepasselijke recht, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen en de aanvaarding en de tenuitvoerlegging van authentieke akten op het gebied van erfopvolging, alsmede betreffende de instelling van een Europese erfrechtverklaring, bevoegd zijn gelet op het feit dat XA op het tijdstip van overlijden zijn gewone verblijfplaats in Frankrijk had.
- 3 Aangezien YA is overleden [OMISSIS], hebben zijn broer en zus aangegeven tevens in hun hoedanigheid van rechtverkrijgenden van YA op te treden.

Onderzoek van het middel

Eerste drie onderdelen van het middel, dat hieronder als bijlage is toegevoegd

- 4 Overeenkomstig artikel 1014, tweede alinea, van de code de procédure civile (Frans wetboek van burgerlijke rechtsvordering) dient over deze grieven, die kennelijk niet tot cassatie kunnen leiden, geen uitspraak te worden gedaan bij een met bijzondere redenen omklede beslissing.

*Vierde onderdeel van het middel**Uiteenzetting van het middel*

- 5 De erfgenamen A betwisten de verklaring in dat arrest dat de Franse gerechten niet bevoegd zijn om over XA's erfopvolging in haar geheel of over het verzoek tot aanstelling van een gevolmachtigde **[Or. 3]** voor de nalatenschap uitspraak te doen ofschoon, „[...] indien de erflater op het tijdstip van overlijden zijn gewone verblijfplaats niet in een lidstaat had, de gerechten van een lidstaat waar zich goederen van de nalatenschap bevinden, subsidiair toch bevoegd zijn over de erfopvolging in haar geheel uitspraak te doen voor zover de erflater op het tijdstip van overlijden de nationaliteit van die lidstaat had; [...] zij voeren aan dat deze bepalingen, die afkomstig zijn van verordening nr. 650/2012 van 4 juli 2012 betreffende de bevoegdheid, het toepasselijke recht, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen en de aanvaarding en de tenuitvoerlegging van authentieke akten op het gebied van erfopvolging, alsmede betreffende de instelling van een Europese erfrechtverklaring, van openbare orde zijn en ambtshalve door de rechter dienen te worden getoetst; [...] dat het in het onderhavige geval vaststaat dat XA de Franse nationaliteit had en in Frankrijk gelegen goederen bezat zodat de cour d'appel zijn subsidiaire bevoegdheid had dienen op te werpen; [...] de cour d'appel door dat verzuim artikel 10 van verordening nr. 650/2012 van 4 juli 2012 heeft geschonden”.

Antwoord van de Cour de cassation (hoogste rechter in burgerlijke en strafzaken, Frankrijk)

- 6 Volgens artikel 10, lid 1, onder a), van verordening (EU) nr. 650/2012 van het Europees Parlement en de Raad van 4 juli 2012 betreffende de bevoegdheid, het toepasselijke recht, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen en de aanvaarding en de tenuitvoerlegging van authentieke akten op het gebied van erfopvolging, alsmede betreffende de instelling van een Europese erfrechtverklaring, waarbij het Verenigd Koninkrijk geen partij is, zijn, indien de erflater op het tijdstip van overlijden zijn gewone verblijfplaats niet in een lidstaat had, de gerechten van een lidstaat waar zich goederen van de nalatenschap bevinden, toch bevoegd over de erfopvolging in haar geheel uitspraak te doen voor zover de erflater op het tijdstip van overlijden de nationaliteit van die lidstaat had.
- 7 Die bepaling is door de erfgenamen A niet ingeroepen voor de cour d'appel de Versailles, die, na te hebben geoordeeld dat de erflater zijn gewone verblijfplaats in het Verenigd Koninkrijk had, verklaard heeft dat de Franse gerechten op grond van artikel 4 van de verordening onbevoegd waren om over diens erfopvolging uitspraak te doen of om een gevolmachtigde voor de nalatenschap aan te stellen.
- 8 Aan de orde is derhalve de vraag of de cour d'appel, die heeft vastgesteld dat XA de Franse nationaliteit en in Frankrijk gelegen goederen bezat, zijn in artikel 10

van de verordening opgenomen subsidiaire bevoegdheid ambtshalve had moeten opwerpen.

- 9 Ofschoon artikel 15 van de verordening bepaalt dat een gerecht van een lidstaat, indien daarbij een erfrechtzaak aanhangig is gemaakt waarvoor het volgens de verordening niet bevoegd is, zich ambtshalve onbevoegd dient te verklaren, bevat die bepaling geen precisering met betrekking tot de vraag of dat gerecht voorafgaandelijk dient na te gaan of niet alleen niet is voldaan aan de voorwaarden voor zijn primaire bevoegdheid (artikel 4) maar evenmin aan die voor zijn subsidiaire bevoegdheid (artikelen 10 en 11) **[Or. 4]**. In de verordening wordt niet verduidelijkt of de subsidiaire bevoegdheid facultatief van aard is.
- 10 Ten voordele van een op de rechter rustende verplichting om, indien de erflater op het tijdstip van overlijden zijn gewone verblijfplaats niet in een lidstaat had, zijn bevoegdheid op grond van artikel 10 ambtshalve na te gaan, dient te worden gewezen op het feit dat bij verordening (EU) nr. 650/2012 een alomvattend mechanisme is ingevoerd ter beslechting van alle internationale jurisdictiegeschillen die voortvloeien uit gedingen die bij de rechters van de lidstaten op het gebied van erfopvolging aanhangig worden gemaakt, en dat derhalve in de plaats komt van alle voorheen door de lidstaten toegepaste oplossingen. Het bij die verordening ingevoerde mechanisme ter beslechting van jurisdictiegeschillen dient door de rechters van de lidstaten ambtshalve te worden toegepast zodra het geding ziet op het door de verordening bestreken materieelrechtelijke domein. De in artikel 10 van de verordening opgenomen subsidiaire bevoegdheid beoogt toepasselijke bevoegdheidscriteria vast te stellen voor het geval dat op grond van de in artikel 4 opgenomen hoofdregel geen enkel gerecht van een lidstaat bevoegd is. Het zou derhalve niet logisch zijn dat rechters, na ambtshalve te hebben vastgesteld dat de verordening ter beslechting van een jurisdictiegeschil dient te worden toegepast, louter op grond van artikel 4 hun bevoegdheid ten voordele van een derde land zouden kunnen uitsluiten zonder voorafgaandelijk hun subsidiaire bevoegdheid op grond van artikel 10 te hoeven nagaan. Het zou juist meer samenhangend zijn wanneer de aangezochte rechters alle mogelijke bevoegdheidscriteria dienen na te gaan, ook ambtshalve, zodra geen enkele andere lidstaat bevoegd is. Aldus zou met betrekking tot de op de rechters rustende verplichting om ambtshalve hun bevoegdheid na te gaan, geen onderscheid mogen worden gemaakt naargelang die bevoegdheid voortvloeit uit artikel 4 dan wel uit artikel 10.
- 11 De door de verordening als subsidiair opgevatte regel van artikel 10 impliceert evenwel dat wordt afgeweken van het beginsel dat rechterlijke en wetgevingsbevoegdheden samenvallen, welk beginsel als een rode draad loopt door de verordening waarvan overweging 23 luidt dat het noodzakelijk is „de goede rechtsbedeling in de Europese Unie te waarborgen en ervoor te zorgen dat er een echte band bestaat tussen de erfopvolging en de lidstaat waar de bevoegdheid wordt uitgeoefend” aangezien een gerecht van de staat waar de erflater zijn gewone verblijfplaats niet had, dat zich op grond van artikel 10 bevoegd verklaart niettemin het recht van de lidstaat van de gewone verblijfplaats

zal dienen toe te passen, tenzij uit alle omstandigheden van het geval blijkt dat de erflater op het tijdstip van overlijden een kennelijk nauwere band had met een andere staat (artikel 21 van de verordening), dan wel uitdrukkelijk het recht van een andere staat had gekozen (artikel 22). Het lijkt derhalve moeilijk om aan te nemen dat een als subsidiair aangeduide bevoegdheidsregel die afwijkt van de aan de verordening ten grondslag liggende algemene beginselen, door rechters automatisch zou dienen te worden getoetst ondanks dat die regel door de partijen niet is aangevoerd. Daarnaast staat in artikel 15 van de verordening weliswaar uitdrukkelijk te lezen dat de onbevoegde rechter zijn onbevoegdheid ambtshalve dient op te werpen, doch de verordening bevat geen soortgelijke bepaling voor het geval de rechter bevoegd is. **[Or. 5]** Uit geen enkel element van de verordening kan worden afgeleid dat de op grond van artikel 4 aangezochte rechter van een lidstaat ambtshalve zou dienen na te gaan of hij bevoegd is op grond van een andere regel, met name artikel 10, dat slechts voorziet in een subsidiaire bevoegdheid. Die asymmetrie valt te verklaren doordat de in artikel 15 opgenomen regel beoogt de erkenning en tenuitvoerlegging van beslissingen van een gerecht dat zich bevoegd heeft verklaard te vergemakkelijken, en te voorkomen dat nadien in een andere lidstaat zou kunnen worden tegengeworpen dat dit gerecht in werkelijkheid niet bevoegd was. Ten slotte vallen de regels inzake erfopvolging voor de toepassing van de verordening onder de beschikbare rechten aangezien dat instrument partijen toestaat via een forumkeuzebeding het bevoegde gerecht te regelen (artikel 5) en het gerecht de mogelijkheid biedt zich louter op grond van verschijning bevoegd te verklaren (artikel 9). Derhalve zou het onlogisch zijn dat de rechter op een subsidiair bevoegdheids criterium dient te wijzen dat partijen niet zinnens waren aan te voeren.

- 12 Over het antwoord op die vraag, dat beslissend is ter beslechting van het geding waarover de Cour de cassation zich dient uit te spreken, bestaat er redelijke twijfel.
- 13 Derhalve dient die vraag krachtens artikel 267 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie te worden voorgelegd aan het Hof van Justitie van de Europese Unie, en dient de behandeling van de zaak te worden geschorst totdat dat Hof zich heeft uitgesproken.

De Cour de cassation verzoekt het Hof van Justitie van de Europese Unie om een prejudiciële beslissing over de volgende vraag:

„Dienen de bepalingen van artikel 10, lid 1, onder a), van verordening (EU) nr. 650/2012 van het Europees Parlement en de Raad van 4 juli 2012 betreffende de bevoegdheid, het toepasselijke recht, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen en de aanvaarding en de tenuitvoerlegging van authentieke akten op het gebied van erfopvolging, alsmede betreffende de instelling van een Europese erfrechtverklaring, aldus te worden uitgelegd dat, indien de erflater zijn gewone verblijfplaats op het tijdstip van overlijden niet in een lidstaat had, het gerecht van een lidstaat waar de gewone verblijfplaats van de erflater niet was gevestigd maar dat vaststelt dat deze erflater de nationaliteit van die lidstaat had en aldaar gelegen

goederen bezat, de in die verordening opgenomen subsidiaire bevoegdheid ambtshalve moet opwerpen?”

[OMISSIS] **[Or. 6]**

[OMISSIS]

[OMISSIS] [overwegingen met betrekking tot de procedure] **[Or. 7]**

[OMISSIS]

Middel, aangevoerd door [OMISSIS] SA en ZA.

[OMISSIS]

[Or. 8]

[OMISSIS]

[OMISSIS] **[Or. 9]** [OMISSIS]

[OMISSIS]

[OMISSIS] **[Or. 10]** [OMISSIS]

[OMISSIS]

[OMISSIS] **[Or. 11]**

[OMISSIS]

[OMISSIS] **[Or. 12]** [OMISSIS]

[OMISSIS]

[OMISSIS] **[Or. 13]** [OMISSIS]

[OMISSIS]

[weergave van de – voornamelijk feitelijke – motivering van het bestreden arrest, waarbij de cour d’appel heeft geoordeeld dat XA’s beslissing om zijn gewone verblijfplaats naar Frankrijk te verplaatsen, niet was aangetoond en de Franse gerechten derhalve niet bevoegd waren om over XA’s erfopvolging in haar geheel of over het verzoek tot aanstelling van een gevolmachtigde voor de nalatenschap uitspraak te doen]

[OMISSIS]

[OMISSIS] **[Or. 14]** [OMISSIS]

[OMISSIS]

[uiteenzetting van de eerste drie onderdelen van het middel, die in punt 4 van het verwijzingsarrest zijn verworpen]

[OMISSIS]

[uiteenzetting van het vierde onderdeel van het middel, dat in punt 5 van het verwijzingsarrest, onder het opschrift „Uiteenzetting van het middel”, is weergegeven tussen aanhalingstekens]

WERKDOCUMENT